

Dzień Bociana Białego

2020-05-29

Bociany białe *Ciconia ciconia* są nieodłącznym symbolem polskiej wsi i jednym ze zwiastunów wiosny. Polska jest europejską ostoją bociana białego. Szacuje się, że w naszym kraju gniazduje około 50 000 par bocianów, a co piąty przedstawiciel tego gatunku jest Polakiem.

W Polsce najwięcej bocianów białych zasiedla Warmię i Mazury. Tutaj, na powierzchni prawie 150 tys. hektarów, rozciąga się specjalny obszar ochrony ptaków Natura 2000 Ostoja Warmińska. Populacja bociana na terenie ostoi osiąga największe zagęszczenie – 71 par na 100 km². Jedną z najliczniej zasiedlonych miejscowości jest Żywkowo, często nazywane „stolicą bocianów”. Do zamieszkaanej przez 19 osób wsi, co roku przylatuje około 40 bocianów. Po wykluciu młodych jest ich ponad 100.

Bocian biały gniazduje w Europie, Azji i na południu Afryki. Przeloty na zimowiska tych ptaków odbywają się dwiema trasami. Bociany z Europy zachodniej lecą przez Gibraltar, a nasze polskie i gniazdujące dalej na wschodzie i południu kontynentu – przez Bosfor.

Pierwsze powracające z zimowisk osobniki mogą pojawiać się już pod koniec lutego, ale ich wczesnowiosenny przylot przypada najczęściej na drugą połowę marca i pierwszą połowę kwietnia. Samiec oznajmia zajęcie gniazda typowym dla bocianów klekotaniem. Dźwięk ten ma na celu zwabienie samicy, a klekot wydawany w duecie przez ptaki obu płci jest częścią rytuału godowego i ma odstraszać inne bociany, pojawiające się z zamiarem przejścia gniazda. Bociany przystępują do swoich pierwszych lęgów w wieku 4-5 lat i składają najczęściej od 3 do 5 jaj. Młode osobniki wykluwają się po ok. 33 dniach, a do momentu podejmowania prób wstawania mija jeszcze 60-65 dni.

W Polsce bociany podlegają ochronie ścisłej i należą do gatunków wymagających ochrony czynnej. Dla podtrzymania i zachowania bociana białego niezbędne jest utrzymanie i odtworzenie terenów stanowiących atrakcyjne żerowiska dla tego gatunku, takich jak: żyzne łąki, obrzeża stawów czy tereny zalewowe rzek. Rozwój intensywnego rolnictwa przemysłowego, osuszanie terenów podmokłych czy zarastanie łąk na skutek braku ich użytkowania, powoduje zanikanie bocianich legowisk i żerowisk.

Warmińsko-mazurska populacja bociana białego związana jest w znacznym stopniu z budynkami gospodarczymi. W związku z remontami starych budynków oraz zmianą pokryć dachowych, ogranicza się miejsca lęgowe tego gatunku. Ponadto przypadki losowe takie jak: spadek gniazda w wyniku przecięcia, pękające mury budynków i uszkodzenia konstrukcji dachu powodują, że gniazda znajdujące się na kominach budynków mieszkalnych stanowią duże zagrożenie bezpieczeństwa. To z kolei wymaga podejmowania działań zmierzających do przeniesienia gniazda lub budowy nowego miejsca lęgowego na słupach wolnostojących.

Co roku, w miarę posiadanych środków finansowych, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie podejmuje działania, których celem jest ochrona zagrożonych zniszczeniem miejsc lęgowych lub utworzenie alternatywnych miejsc gniazdowania dla bociana białego. W ostatnich latach obserwujemy bowiem niekorzystne dla tego gatunku zmiany, dotyczące utraty coraz większej liczby miejsc gniazdowania.

Działania mają charakter interwencyjny. Polegają na wykonywaniu platform gniazdowych pod gniazda bociana białego na dachach budynków oraz słupach wolnostojących oraz wykonywaniu podstaw pod gniazda, ułatwiających ptakom budowę i zasiedlenie gniazd. W realizacji tego zadania znaczącą rolę odgrywają przedstawiciele zakładów energetycznych oraz straży pożarnej, którzy wspomagają Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie podczas prac terenowych.

